

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Murua Artola

*Errenteria,
Gipuzkoa
(1931)*

Aurkibidea

Biografia

Errenteria-Oreretako Santa Klara kalean jaio zen Joxe. Aita Errenteria-Oreretakoa zuen eta ama, berriz, Lezokoa. Santa Klara kalean jaio eta handik bizpahiru urtetara Santa Maria kalera aldatu ziren. Aitak, "Super Bielle" produktu kimikoak egiten zituzten fabrikan egiten zuen lan. Amak, aldiz, etxeak garbitzen zituen. Rosaren eskolan ikasi zuen Joxek. Hamalau urterekin gerora bere ofizio bihurtuko zen lanbidean hasi zen laguntzaile gisa, Fermin Lesakaren ebanisterian. Gerora lanbidea ikasteko, lanean aritzearekin batera iluntzetan marrazketa teknikoak ikastera joaten zen. 1959an ezkondu zen Kontxi Etxebeste oiartzuarrarekin. Errenteria-Oreretako Goiko kalean jarri ziren bizitzen. Bi alaba izan zituzten.

Zintak

ERR-034

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Zabala, Edurne
- **Data:** 2010-05-20
- **Iraupena:** 132 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. 'Calzados Boni' eta alpargata tailerra

- **Erref:** ERR-034/002
- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 00:03:21. **Bukatu:** 00:06:40

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Joxe Santa Maria kalean bizi zen, 'Calzados Boni' espartin-dendaren ondoan. Alpagatak egiteko tailerrera Santxoenea kaletik sartzen zen. Dendako nagusiak zein ziren aipatzen du.

2. Umetako jolasak

- **Erref:** ERR-034/003
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:06:40. **Bukatu:** 00:10:05

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Umetan herriko plazan ibiltzen ziren jolasean. Lagunak aipatzen ditu. Umetako jolasak: kanikak, xiba, trapuzko baloiak, "a vainas"...

3. Santa Klara kalea

- **Erref:** ERR-034/005
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:10:38. **Bukatu:** 00:11:33

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Santa Klara kalea eta inguruak nolakoak ziren kontatzen du.

4. Ferratokia eta euliak

- **Erref:** ERR-034/006
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:11:33. **Bukatu:** 00:13:13

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

Joxe bizi zen etxearen ondoan ferratokia zegoen. Baserritarrek ganaduarekin joaten ziren ferratokira, eta euli asko izaten zen inguruan. Amak ferratokira bidaltzen zuen euliak harrapatzera. Gero, euliak amutarako erabiltzen zituen osabak.

5. Ferratokiko lanak

- **Erref:** ERR-034/007
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:13:13. **Bukatu:** 00:15:35

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Joxe bizi zen etxearen ondoan ferratokia zegoen. Askotan joaten zen bertara nola ferratzen zuten ikustera. Ferratze-lanari buruzko azalpenak.

6. Euli asko

- **Erref:** ERR-034/008
- **Iraupena:** 0:00:31. **Hasi:** 00:15:35. **Bukatu:** 00:16:06

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Ferratokiaz aparte, etxeetan ere euli asko izaten zen. Kalean abere asko ibiltzen zen. Euliak harrapatzeko zintak.

7. Korporazioa eta txistulariak

- **Erref:** ERR-034/010
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:17:31. **Bukatu:** 00:20:00

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Igandetean, udal ordezkariak korporazioan joaten ziren mezara. Txistulariak eta 'Alkate soinua'.

8. Falangeko kontuak

- **Erref:** ERR-034/012
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:20:22. **Bukatu:** 00:22:27

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak

Laburpena:

Derrigorrezkoa zen falangera joatea. Joaten ez zenari lan ordu bat deskontatzen zioten. Joxeri nagusiak ordaintzen zion multa, eta tailerrean gelditzen zen.

9. Rosaren eskola

- **Erref:** ERR-034/014
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:26:42. **Bukatu:** 00:28:21

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskolako kontuak. Rosaren eskolan ibili zen umetan. Neskek eta mutilek banatuta ikasten zuten. Maistrak jo egiten zituen.

10. Dotrina eta elizaren indarra

- **Erref:** ERR-034/016
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:28:36. **Bukatu:** 00:31:09

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Eskolan eta elizan ikasi zuen dotrina. Garai hartako apaizak: don Markos eta don Felipe. Gaztelaniaz ikasten zuten dotrina. Elizara joaten ez zen familia bati buruzko aipamena. Konfesatzera joan behar.

11. 14 urterekin, lanean hasi

- **Erref:** ERR-034/018
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:31:45. **Bukatu:** 00:33:06

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Altzarigintza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Joxeren osaba Elbuar elektrikako bazkide zen, eta hark bilatu zion lana Fermin Lesaka ebanisterian. 14 urterekin lanean hasi zen. Astegunean, hamar ordu egiten zituen lana: larunbatetan, zortzi.

12. Dibujoko klaseetara

- **Erref:** ERR-034/019
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:33:06. **Bukatu:** 00:34:47

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Negu partean, lanetik atera eta dibujo ikastera joaten zen Biteri Eskolara.

13. Fermin Lesakarenean jarraitu

- **Erref:** ERR-034/021
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:35:40. **Bukatu:** 00:36:30

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Altzarigintza

Laburpena:

Aitaren lantegian lanean hasteko eskaintza egin zioten; baina, azkenean, Fermin Lesaka ebanisterian jarraitu zuen lanean.

14. Zigarroak eta basoerdiak

- **Erref:** ERR-034/024

- **Iraupena:** 0:00:39. **Hasi:** 00:37:04. **Bukatu:** 00:37:43

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

14 urterekin lanean hasi zen. Eskolatik atera eta lanera joaten zen. Ordurako, orde, zigarroak erretzen eta basoerdiak edaten hasia zen.

15. Sagardotegiak

- **Erref:** ERR-034/025
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:37:43. **Bukatu:** 00:40:37

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Errenteria-Oreretan sagardotegiak non ziren aipatzen du. Sagardotegiko giroari buruzko azalpenak. Jatekoa etxetik eramaten zuten. Tokan jokatzeko zuten: galtzen zuenak erronda ordaindu behar zuten.

16. 'La Bodeguilla' eta txikiteoa

- **Erref:** ERR-034/026
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:40:37. **Bukatu:** 00:41:41

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

Dibujoko eskolatik atera eta txikiteora joaten zen lagunetik. Biteri kaleko 'La Bodeguilla' tabernako zerbitzaria gustatzen zitzaion (gerora bere emaztea izango zena). Txikiteoko ohitura.

17. Soldata etxean entregatu

- **Erref:** ERR-034/027
- **Iraupena:** 0:00:29. **Hasi:** 00:41:41. **Bukatu:** 00:42:10

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Soldata etxean entregatu behar izaten zen. Gero, amak paga ematen zion.

18. Goiko kaleko festak

- **Erref:** ERR-034/029
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:43:00. **Bukatu:** 00:44:20

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak

Laburpena:

Goiko kaleko festei buruzko kontuak. Su artifizialak, lasterketak eta bertsolariak izaten ziren.

19. Pasai Donibanera, dantzara

- **Erref:** ERR-034/031
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:45:11. **Bukatu:** 00:46:07

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Andregaia bilatu aurretik, Pasai Donibanera joaten ziren dantzara. Igandetan izaten zen dantzaldia, eta oinez joaten ziren hara. Gramola.

20. Tabernak

- **Erref:** ERR-034/032
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:46:07. **Bukatu:** 00:48:48

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

Sanjuandarrek kanturako ohitura zuten. Orduko tabernak: Kandido, Portu, 'Los Santos', 'Alto aquí'... Kakahueteak, algarrobak eta txufak.

21. Dantzarako zaletasuna

- **Erref:** ERR-034/033
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:48:48. **Bukatu:** 00:50:05

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Igandetako Errenteriako dantzaldia. Antxora ere joaten zen dantzara. Mutilak joaten ziren neskengana dantza eskean.

22. Soldadutza Santanderren

- **Erref:** ERR-034/034
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:50:05. **Bukatu:** 00:53:03

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Santanderren egon zen soldadu. Permisoak. Asistente moduan egon zen. Ebanista zelako hartu zuten.

23. Ebanista lanak

- **Erref:** ERR-034/039
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 01:10:27. **Bukatu:** 01:13:53

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Altzarigintza

Laburpena:

Ebanista lanaren garapena. Lan egiteko modua. Lan tresnak: sarjentak, zepiloak, trintxak, esku-zerra...

24. Nobio garaia

- **Erref:** ERR-034/043
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 01:17:27. **Bukatu:** 01:19:13

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Nobio garaiko kontuak. Familiarekin harremana nola izaten zen. Elizaren eragina: ezkutuan ibili beharra.

25. Ezkontza eta eztei-bidaia

- **Erref:** ERR-034/046
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 01:21:11. **Bukatu:** 01:23:21

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Oiartzungo parrokian ezkondu ziren. Gurutze Berrin egin zuten banketea. Eztei-bidaia: Donostia, Bilbo eta Santander bisitatu zituzten. Goiko kalean jarri ziren bizitzen.

26. Etxea bilatu

- **Erref:** ERR-034/047
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 01:23:21. **Bukatu:** 01:24:45

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak

Laburpena:

Bikote kontuak. Bizilagun batzuek eskaini zien etxebizitza, eta hara joan ziren elkarrekin bizitzera. Ohitura: logelak alokatzen ziren, sukaldea erabiltzeko eskubidearekin.

27. Kanpotik jende asko etorri

- **Erref:** ERR-034/048
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 01:24:45. **Bukatu:** 01:25:53

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Kanpotik jende asko etorri zen lanera. Galiziatik, Cácerestik... jende asko joan zen Erreterria-Oreretara. Etxe asko egin zen.

28. Garai bateko Erreterria-Orereta

- **Erref:** ERR-034/049
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 01:25:53. **Bukatu:** 01:28:10

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Garai bateko Erreterria-Orereta nolakoa zen kontatzen du.

29. Esne-saltzaileak

- **Erref:** ERR-034/050
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 01:28:10. **Bukatu:** 01:30:38

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

Baserritarrek fruta saltzera jaisten ziren kalera. Esne-saltzaileak eramaten zien esnea etxea. Txerri-jana ematen zioten esne-saltzaileari: txerria hildakoan, odolkiren bat edo saiheski puska oparitzen zien.

30. Kalean gosea

- **Erref:** ERR-034/051
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 01:30:38. **Bukatu:** 01:33:56

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerraosteko egoera du hizpide. Kalean, gosea pasatzen zuten. Baserritarrek hobeto moldatzen ziren.

31. Baratze koskorra

- **Erref:** ERR-034/052
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 01:33:56. **Bukatu:** 01:35:25

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerraosteko egoera du hizpide. Kalean, gosea pasatzen zuten. Baratze koskor bat zuten: bainak, tomateak, letxugak... landatzen zituzten. Anaiarekin txufak landatu zituenekoa kontatzen du.

32. Errazionamenduko ogia

- **Erref:** ERR-034/053
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 01:35:25. **Bukatu:** 01:36:26

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerraosteko egoera du hizpide. Errazionamenduko ogia: opil txiki bana izaten zuten jateko. Amak goizean ematen zien ogia.

33. Amak 40 kilo galdu

- **Erref:** ERR-034/054
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 01:36:26. **Bukatu:** 01:38:05

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gose denbora du hizpide. Fanderia aldeko baserri batera esne bila joan izan zen. Joxeren amak 40 kilo galdu zituen gose denboran.

34. Dolarea

- **Erref:** ERR-034/057
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 01:40:54. **Bukatu:** 01:42:08

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Paraiso taberna izan zeneko lokalean dolarea zegoen lehen. Sagarrak erosi eta sagardoa egitera joaten zen jendea. Pitarra.

35. Denda eta negozioak

- **Erref:** ERR-034/059
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 01:42:26. **Bukatu:** 01:43:29

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Herriko enparantza inguruan zer denda zeuden.

36. Txotxongiloak eta bertsolariak

- **Erref:** ERR-034/061
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 01:45:30. **Bukatu:** 01:46:33

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Bertsolaritza
- Familia eta harremanak » Herriko giroa

Laburpena:

Igandetan, txotxongiloak izaten ziren. Bertsolariak ere izaten ziren. Bertsopaperak salgai egoten ziren.

37. Komun publikoa eta iturria

- **Erref:** ERR-034/062
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 01:46:33. **Bukatu:** 01:48:21

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Leku Zaharra taberna inguruko komuna eta iturria.

38. Asto tokia

- **Erref:** ERR-034/063
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 01:48:21. **Bukatu:** 01:50:09

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia
- Herria, azpiegitura

Laburpena:

Baserritarrek astoak non uzten zituzten kontatzen du. Herriko plazari buruzko azalpenak. Baserritar batek asto tokian gerrikoa nola jartzen zuen kontatzen du.

39. Amari buruzkoak

- **Erref:** ERR-034/066
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 01:55:39. **Bukatu:** 01:58:40

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Amari buruzko kontuak. Hainbat etxe garbitzen egiten zuen lana. Osaba batek tuberkulosia zuen, eta Joxeren ama joaten zen hura zaintzera. Aitaren arreba baten haurra ere Joxeren amak hazi zuen.

40. Zaku eta Lepo buruhandiak

- **Erref:** ERR-034/072
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 02:06:38. **Bukatu:** 02:07:36

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Herriko pertsonaia ezagun batzuetan oinarritutako buruhandiak egin zituzten Langileen Batailoietan ibilitakoek. Izenak: Zaku, Lepo...

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-25

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com